

שיגעון בבלא הצבאי



4 בלא
„מטביב הכל הרים“

ה צעיר שפכע איטו, אל בסיס הקי ליטה והמיון של צה"ל, היה יוצא דופן. פניו היו חיוורים כסיד, וגופו רטט. הוא לא היה מסוגל לצעוד בכוחות עצמו ונתמך על-ידי אביו. הוא היה רחוק מל-היראות מאושר. חרף העובדה שעמד לסיים את שירותו הסדיר בצה"ל.

חצי שנה קודם לכן, כאשר פסע אליהו (אלי) מוראד, יחד עם שאר בני מחזורו, אל בסיס הקליטה והמיון בתל-השומר (בק"מ), הוא נראה שונה לחלוטין. הבי חור הגבוה נראה מוצק ובעל פנים שזר פים. רעמת תלתלים ירדה על כתפיו ואיש לא היה צריך לתמוך בו לכל יפול.

אלא שמא הידרדר מצבו של מוראד, מראהו של הצעיר בן ה-19 השתנה לבלי הכר. עתה הגיע לבק"מ מבית-החולים לחולי-נפש בבאריעקב. יום לפני כן קבר עה ועדה רפואית כי מצבו הנפשי מעורער. הוועדה הורידה את הפרופיל הרפואי שלו ל-21, וקבעה שיש לשחררו מצה"ל ללא דיחוי.

„אני סגור באמצע“

א די מוראד התגייס לצה"ל באוגוסט 1977. לפני כן עבד כצבעי רכב. מיק צוע אותו רכש מייד לאחר סיויים את בית-הספר היסודי בשכונת מגוריו — פרדס כץ. כמו יתר בני גילו, העביר אלי את הזמן שלפני מועד הגיוס בבילויים ובטירוף לים ברחבי הארץ. הוא טבל בים אילת והשתוף בחוף נואיבה ולא תיכנן תוכניות מיוחדות לגבי שירותו הצבאי. אבל אם כבר לשרת — העדיף לעשות זאת כנהג.

לאחר חילונו נשלח אלי למחנה דותן, שנועד לקלט בעיקר נוער שוליים. חיליים בעייתיים ובעלי רקע פלילי. אך את מה שהתרחש מאז ועד ליום שבו הובא אל בית-החולים בבאריעקב, קשה היה לדלות מפיו. הוא מתגורר עתה בבית הוריו, שבשולי רב-בני-ברק, ומראהו כשבר כלי. המסוגל רק בקושי להוציא מפיו משפט אחד שלם ומובן. הוא נראה מפוחד ומכונס בתוך עצמו.

מהמעט שסיפר וממה שהשלימו בני מישפחתו התברר, שבמחנה הטירוניים היו לאלו מוראד קשוי הסתגלות. „הייתי מיו אש לגמרי“, הוא סיפר, „מטביב הכל הרים, ואני סגור באמצע, וכולם שם ברדקסטים, מה לי ולכל זה? אני, לא היה לי עבר פלילי ולא תיקים במישטרה ולא ידעתה מה זה מעצר.“ ברוב ייאושו הרים אלי את רגליו והסתלק מן הבסיס. הוא נפקד במשך 18 יום. לאחר מכן חזר לכמה ימים

ושוב הסתלק — הפעם לבית הוריו. לבסוף, כעבור תקופה ממושכת של נפקדות, הגיר עה המישטרה הצבאית לביתו של מוראד ועצרה אותו.

הוא הובא אל בית-הכלא הצבאי מספר 4, במחנה צבאי במרכז הארץ, ונחשב שם כעציר-לפני-מישפט (על"מ). במאמץ רב, כשהוא ממלמל מילים מקוטעות ושב-רי מישפטים, ניסה אלי מוראד לשחזר את מה שעבר עליו בין גדרות הכלא הצבאי: „בעשרה הימים הראשונים הייתי במיכלאות בתור על"מ. שמה היה בסדר. אחרי זה נשפטי על-ידי קצין, לשיבעה ימי מחבוס בפועל. התלוננתי על שוטר אחד שהיה מרים ידיים על האסירים הכ-לואים, ומאו התחילו להיכנס בי רציני ללכת לקב"ן (קצין בריאות נפש). כי הוא היה היחיד שעזר לי שמה, אבל לא נתנו לי. היה לי אישור ביד ללכת אליו. אבל האישור לא עזר.

האסירים האחרים היו מתעללים בי. נתנו לי סם והיו אומרים לי: קח תאכל, זה טוב. פיצצו אותי במכות, גם האסירים וגם השוטרים הצבאיים. אחרי שלא נתנו לי ללכת לקב"ן השתוללתי, אז שמו אותי בצינוק. ביקשתי ללכת להתקלח, להחליף בגדים, אז היו מוציאים אותי לגשם, ואחר כך זורקים את הבגדים שלי למים. אחרי זה היו זורקים לי אותם לתא וצוחקים. וכל הזמן, כשהיו נותנים לי לאכול, היו זורקים ואומרים: קח תאכל סם. לא הייתי אוכל שם כלום, מרוב הפחד של הסמים. ניפחו אותי במכות, עד שבאו ההורים שלי לביקור.“

„מכים, סוחבים ומתעללים“

ע ל מה שעבר עליהם, בעת שביקרו אצל בנם, בכלא הצבאי, סיפרו הוריו של אלי: „באנו לבקר אותו. עוד בהת-חלה, מכן שהיה עזר במיכלאות. לפני שבוע פט. הוא היה בסדר גמור. אחרי שבוע באנו שוב פעם לבקר, והוא כבר לא היה באותו מקום. נכנסנו פנימה, איפה שאמרו לנו שהוא נמצא. מתי שהביאו אותו אל הכרנו אותו. הוא היה מלא פנסים, כל הפרצוף שלו היה מנופח. התחיל לצעוק לנו: „אבא, אבא. תראה מה עושים לי, מכים אותי, סוחבים אותי, מתעללים בי...“ „אחרי יומיים, בשעה שש בבוקר, עשו לנו טלפון. אמרו לנו שהבן שלנו בבית-חולים לחולי-נפש. הלכנו וראינו אותו.

היה כמו מת. לא פותח את העיניים. שאלנו את האחים מה זה, מה יש לו, אז אמרו לנו: „זה כבר טוב. כשהביאו אותו היה במצב יותר גרוע.“

„הלכנו אל קצין הסעד שהיה במקום והוא אמר שמצבו של אלי כבר משתפר. לעומת מה שהיה. שאלנו אותו איך הוא הגיע למצב הזה, אבל הוא לא ידע. רק אמר לנו שנגיש תלונה.“

לאלי מוראד שני אחים ואחות, כולם גדולים ממנו. סיפר אחיו הבכור יוסי (25): „כשבאנו לבקר אותו, אמרו לנו האחים שהוא רדוף פחדים. ובאמת, הוא לא רצה לגעת באוכל שנתנו לו. אפילו באוכל שההורים ניסו לתת לו — הוא פחד לגעת. כל הזמן היה מסתכל לצדדים, כאילו שמישהו מחפש אותו.“

„להתגולל בצואת אדם“

ה רריו של אלי לא כתבו תלונה, כי אינם יודעים קרוא וכתוב. הם עלו לארץ מעיראק בשנת 1950 ומאז הם מר גוררים בדירה עלובה, בשיכון עולים דחוס. ליד השוק בפרדס כץ, שם גם נולדו ארבעה ילדיהם. האב נאגי (66) התפרנס כנהג משאית אשפה. במחלקת התברואה של עיריית בני-ברק, עד שיצא לגימלאות, לפני שנה.

הוריו של אלי פנו לעורך-הדין, מנחם רובינשטיין, כדי שיגיש בשמם תלונה לשלטונות הצבא. הפרקליט דובב את אלי במישרדו במשך שעות רבות ועל סמך הפרטים והעובדות שאסף הוא שיגר בימים אלה תלונה מפורטת לקצין מישטרה צב-אית ראשי. התלונה הובאה גם לידיעתם של אלוף פיקוד המרכז, הרמטכ"ל, שר-הביטחון ונציגי קבילות החיילים.

במיכתבו מונה עורך-הדין רובינשטיין את הנסיבות שהביאו את אלי מוראד לי-כלא. לאחר מכן הוא מפרט: „...לאחר שנשפט, הועבר החייל הנ"ל על-ידי רשו-ר יות הכלא למאהל. במקום זה הוכה מספר פעמים באכזריות על-ידי שוטרים צבאיים. בין היתר הוכה טוראי אליהו מוראד בי אשכיו, בפניו, בגבו וברגליו. השוטרים הצבאיים אף מנעו ממנו טיפול רפואי. בין השאר נמנע ממנו להיפגש עם קב"ן ה-כלא. חרף העובדה שהיה בידיו, לפי דב-ריו, היתר מהקב"ן לראותו בכל עת שי-יחפוץ.“

„...החייל הנ"ל הועבר אף ל'איכסים',

לתא מספר 14, והוחזק בבידוד. במקום זה נשנו התעללויות השוטרים הצבאיים, וטר-ראי מוראד אף הוכרה להתגולל בצואת אדם. הוריו של החייל הנ"ל היו עדי-ראיה, בעת ביקורם בכלא, בשבוע השני לשהתו במקום, לסצנה מבישה ומזועזעת, שבמהלכה הוכה בנם לנגד עיניהם, שעה שיצא לפוגשם וזעק לעברם כי הוא מוכה ומושפל על-ידי שוטרים צבאיים. החייל נגרר והוכה באכזריות, על-ידי שלושה שוטרים צבאיים, שביקשו למונע ממנו מטירת פרטים נוספים להורים. מצבו הנפ-שי והפיסי של טוראי אליהו מוראד נגרם במישרין כתוצאה משהייתו בכלא הצבאי, ומהטיפול לו זכה מצד שוטרים צבאיים. „טוראי מוראד נמצא כמה שבועות ב-



מושחר מוראד ואמו
„קח תאכל סם!“

טיפולם של ד"ר לובלין, מבית-החולים לחולי-נפש בבאריעקב ושל ד"ר ברוך מהמרכז לבריאות חולי-נפש בתל-השומר. האחרון מבקש לשוב ולאשפז את החייל לקה מעולם במצבו. אליהו מוראד לא רפואי-נפשי עד לאישפוזו בבית-החולים לחולי-נפש בבאריעקב.“

בעקבות מכתבו של רובינשטיין הורה ראש אכ"א למנות ועדת-חקירה שתבדוק את פרטי התלונה. הוועדה קיבלה את מימצאי המישטרה הצבאית החוקרת כי אין כל יסוד לתלונתו של מוראד כי הוכה בכלא. לעומת זאת, קביעתו של הפרקליט כי אלי מוראד היה כשיר לשירות גם לפני גיוסו שנויה במחלוקת. הוא לא גויס לצה"ל בפרופיל של 97 אחוז, בעת שנעצר היו בידי שילטונות הצבא נתונים, שעל פיהם ניתן היה לקבוע כי צורת הטיפול באלי אינה יכולה להיות שיגרתית כמו לגבי עריקים אחרים. מצב החרדה שלו לא התפתח רק בכלא הצבאי. הוא היה זקוק לטיפול פסיכולוגי. למרות זאת נשלח לכלא הצבאי ללא טיפול — ובו הוחמר כנראה מצבו.

את הסכום, בתוספת ריבית, בשמה של מרזל הגישו עורכי-הדין יורם שפסל ומנחם רובינשטיין תצהיר, שכמוהו כדון עדות בשבוע בבית-מישפט. טענת חיה מרזל בתצהיר: „...המיסמך אשר בו תומך התובע את תביעתו, אינו יכול לשמש כעילה לתביעה כלשהי ממני, משום היותו בלתי-חוקי, בלתי-מוסרי, מביש, נוגד את חקנת הציבור, ועומד בניגוד לחוק לישכת עורכי-הדין ולכללי האתיקה המקצועית שהותקנו על פיו... המיסמך אינו מאפשר לי להפסיק את שרותיו של התובע והוא כופה את שרותיו של התובע עלי. זאת משום שגם אם אפסיק את שרותיו עדיין אצטרך לישגם לו סכומי כסף כאילו הוא ממשיך לייצגני. המיסמך מאפשר לתובע לתבוע ממני סכומים אף אם לא יעשה מאום עבורי, כפי שאמנם קרה בפועל. התובע לא הסביר לי את משמעותו של המיסמך כפי שחובה עליו לעשות כעורך-דין...“

בשום שרות מישפטי, ולכן נישגתי לעורך-דין מולודיק, ושילמתי לו דמי טירחה בסך 4000 לירות. זה היה באוגוסט 1973. קיבלתי קבלה וראיתי את העניין כמחוסל.“

לא כך סבר הפרקליט. בידו היה עדיין הסכום שתחממה חיה מרזל במישרדו. בי-אוחו הסכם נאמר: „בעניין קבלת טיפול כתוצאה מפטירתו של עמיצור שפירא ז"ל, הנני מתחייבת לשלם לעורך-דין מולודיק את הסך של 3% מכל הסכומים שיתקבלו... בין שאני משתמשת בשרותיו המיקצועיים או לא, ומבלי להתחשב עם מידת השר-ר תני שנתנו, אם ינתנו, הואיל והתחייבות זו היא מסוג התחייבות לתשלום שכר עורך-דין למפרע. ואינה כפופה לנכונות על יסוד כל עיקרון של כמות עבודה.“

שורת סמוי בכפסים. חלפו ארבע שנים, וילדיו של חלל מינכן זכו לסכומי פיצויים נכבדים. הם קיבלו מממשלת גר-מניה ומאירגונים יהודיים שונים סכומים

בשום שרות מישפטי, ולכן נישגתי לעורך-דין מולודיק, ושילמתי לו דמי טירחה בסך 4000 לירות. זה היה באוגוסט 1973. קיבלתי קבלה וראיתי את העניין כמחוסל.“

לא כך סבר הפרקליט. בידו היה עדיין הסכום שתחממה חיה מרזל במישרדו. בי-אוחו הסכם נאמר: „בעניין קבלת טיפול כתוצאה מפטירתו של עמיצור שפירא ז"ל, הנני מתחייבת לשלם לעורך-דין מולודיק את הסך של 3% מכל הסכומים שיתקבלו... בין שאני משתמשת בשרותיו המיקצועיים או לא, ומבלי להתחשב עם מידת השר-ר תני שנתנו, אם ינתנו, הואיל והתחייבות זו היא מסוג התחייבות לתשלום שכר עורך-דין למפרע. ואינה כפופה לנכונות על יסוד כל עיקרון של כמות עבודה.“

שורת סמוי בכפסים. חלפו ארבע שנים, וילדיו של חלל מינכן זכו לסכומי פיצויים נכבדים. הם קיבלו מממשלת גר-מניה ומאירגונים יהודיים שונים סכומים